

HIGIEN'A SI SCOL'A.

F O I A

Sanetate, Educatiune si Instructiune.

1876.

Nr. 4.

Ese odata in septemana joiã. Pretiulu in Monarehia: 4 fl. pe 1 anu, 2 fl. pe $\frac{1}{2}$ anu, 1 fl. pe $\frac{1}{4}$ anu. — Pentru strainatate 6 fl. pe 1 anu, 3 fl. pe $\frac{1}{2}$ anu si 2 fl. pe $\frac{1}{4}$ anu. Pentru inserate 6 cr. de siru si taesã erariale de 30 cr. pentru un'a data.

**Anulu antaiu
1 Aprile.**

Votiv'a tabla.

Nu se afla omu, care aru negã, ca plantele prospereze mai bine, daca voru fi recreate cu apa in tôte dilele, in adeveru nu se afla nime, care nu aru ride, daca amu vrê se ordinamu pianteloru in bóle ungerea cu medicina (pe care ele tocmã asia de bine aru sugeo ca si pelea omului). Si totusi trebuint'a si lucrarea apei este in basa asemenea la omu si la planta pentru ca omulu si plant'a suntã asemenea supuse legii de asimilatiune si de secretiune. Ce este pentru omu beutur'a apei, aceea este pentru plante udarea pamentului, pe care ele stau; ce este pentru omu scald'a, este pentru plante udarea frundielloru si cõjei prin ploae.

Uitative la diferint'a intre plant'a de chilia, si plantele naturei — tocmã asi de mare este diferint'a intre trupurile võstre si intre trupurile omenilor naturei!

J. H. F. sse.

De si ne amu fostu propusu se procedemu la impartasirile din Higien'a in oresi care ordine, cã se evitam multe repetitiuni, totusi fiindu provocati de parintele Juliu Bumbescu din Cerov'a, ai dá oresicari indigitatiuni, cum se se ferésca de bol'a, ce a inceputu a grasã in partile acelle cunoscuta sub numirea tifusu petechialu si cum se se ajute patimasii in acést'a boala multu periculosa, ne vedemu siliti a intrerupe ordinea si a descrie acést'a boala catu se pote de popularu, fara a vatamá intielesulu, ai aratã originea, simptomele si causele din care se nasce, a indigitã prognos'a (esitululu boalei) si cur'a, precum si profilacs'a, séu pazirea de boala.

Resumendu dara cetitorii numai pe diumetate carturari cu atentiune, ce le ce amu insemnatu despre tractarea tifului cu apa curata din fantana,

ori diu riu si observendu metod'a, dupa care are se urméze cur'a, nutrimu cea mai buna sperantiu, ca ostenelele nostre nu voru remané fara rezultat si tifusu nu nise va aretá asia de infricosiatu, precum e team'a. Tocmai candu seriemu acésta, ni se spune, ca in spitalulu cetatii nostre suntu 21 individi atacati de tifusu. si de voru fi tractati cu medicina, Dumnediu sei miluiasca.

Tifusu.

Are nume dela grecesculu tifos — ametiala, se dice si friguri nervóse, éra la poporu este cunoscutu sub numirea de lungóre. Elu se arata cam in doue forme, adeca cá tifusu cerebalu, candu e atacatu ereerulu, si tifusu ganglialu candu e atacata sistem'a nervora a gangliatoru séu abdominala, séu nervii gangleari (ai foelui). Acestu tifusu se numesce si acutu séu ferbinte. Déca materi'a productória de morbi adeca contagiulu, veninulu, ce se nasce in trupulu atacatu, nu se disolve timpuriu criticalminte, elu 'si cauta cu fortia cai, si róde membran'a mucósa a matieloru, ba in casu nefericitu si pelea, si atunci se numesce tifusu petechialu, aretanduse pe suprafati'a pelei nisce pete rosii petechie. Aci torpiditatea — nesentiulu ajunge celu mai inaltu gradu, si decurge cu descompunerea sangelui, putrejuni si se sfersiesce cu mórtea. Simptomele — semnele generali ale tifusului suntu urmatórele: capulu confusu, zabunitu, doreri nevóse, pulsu de friguri desu iute, lips'a de apetitu, aplecare spre diarea, dureri in medulari si la cruci. Acum se desparte tifusu iu doue specie deosebite, adeca precumu vediuram mai susu, in tifusu acutu si in tifusu torpidu — fora sentire.

Tifusulu acutu e mai usioru de curatu, cá celu torpidu. La tifusulu acutu se arata o mai mare potere in tóte functiunile organismului, si in tóte manifestatiunile bólei. Pelea e uscata si arde, pulsulu iute neregulatu, sentiurile incitate cu fantasii, svercolire in patu, ametieli, limb'a uscata bruna, inflata. — La tifusulu torpidu fisionomi'a palita, colapsa-decadiuta, ochiulu fora lustru moribundu, poterile cu totulu decadiute, sentiurile tempite in contrastu cu sentiulu dorerosu la tifusu acutu, dormitare ametita, lips'a de apetitu si de scaunu, limb'a négra, bruna, inflata, fantasii tacute, fara de simtire.

Tifusulu se arata séu repentinu, séu cu prodromii, ce i-am aretatu mai susu. Acesti prodromi dureze vr'o cateva dile, ce apoi prin o tremuretura de friguri se representa cá tifusulu acutu. Séu de locu se arata tremuretur'a de friguri si dureri mari de capu. Incependu odata bóla, ea tiene unu decursu continuativu tipicu, in care se arata decisivele simptome legate de fase cate de 7 dile, astfelu cá in reutátirea, meliorarea

ori mórtea se urmedie obicinuitu in aceste periode tipice. Elu tiene adeca 2, 3, raru 4 septemani crescendu, apoi séu se 'ntóree spre bine, respin-duse simptomele rele, séu urmédia mórtea sub deliriu crancenu, ori somnu soporosu, ori prin colapsu caderea — repentinu, raru in septeman'a d'an-taiá mai des la finea septemanei a doua, dar' mai multu in decursulu sep-temanei a trei'a.

Tifusulu se nasee din unu contagiu, séu molima specifica, veninulu tifusului, care se desvólta mai cu séma la putrejunea si dospirea materie-loru organice, si se importa in organismu in form'a gazului séu a aburi-loru de apa. Si dupa marimea si estinderea causeru producátorie se arata tifusulu séu sporadice, adeca la bolnavi singuratici, séu endemice adeca numai in unele locuri, dar' in numeru mai mare, séu epidemice adeca peste mai multe regiuni si acuma cá o epidemia ucigatoria, se arata mai des érn'a cá vér'a, individi teneri, puterosi au mai mare dispositiune spre acést'a bóla, copii si betranii mai pucina. Necuratieni'a, aerulu stricatu, fó-mea, locuintiele umede, silinti'a spiritului si afectiunile apasatorie, suntu totu atatea dispositiuni spre acést'a bóla.

Prognos'a tifului aterna dela gradulu, in care sa urcatu, si dela po-tinti'a a indepartá causele, cé-lu producú. Mai departe dela rational'a tractare a lui, caci elu tractatu cu medicamente, degenerese in tifusu torpidu, si se sférsése séu cu mórtea, séu lasa dupa sine o mia alte rele si neca-suri, pana candu tractatu cu apa, iá unu decursu mai favoritoriu, ba, déca delocu la inceputu se va tractá astfelu, potemu dice ca cu totul u favoritoriu.

Cinosur'a, dupa care se póte judecá cu esactitate insemnatarea acestei bóle, este temperatur'a. Déca ferbintiél'a intrece 32 de graduri alé lui Reaumur, atunci pericolulu este in gradulu supremu. Cade inse caldur'a la 30 gr. R. atuuci se póte considerá bolnavulu afara de pericolu. — Este dara unu adeveru necontestabilu, ca procesulu tifului pere, se istovesce fora o temperatura escesiva si decurge fora mari daune.

La tractarea tifului suntu de a se observá urmatorele indicatiuni.

1. Neutralisatiunea veninului si ameliorarea cualitatii sangelui.
2. Alungarea veninului si a producteloru morbului.
3. Imputienarea temperaturi.
4. Sustienerea poterii vietii.
5. Usioraréa simptomeloru grave.
6. Combaterea complicatiuniloru locali.

Pana ce medicii aleopati si homeopati au statu si stau ametiti inain-tea acestoru indicatiuni sanative, ne invétia hidriatic'a — curá cu apa cum si unde este de a se atacá tifusulu. Ea ni-a aretatu chiar si bine, ca po-inti'a de a produce o incéta respire a daunacióseloru procese tifose, jace in invingerea escesivei temperature atatu in períodele urcarii, catu si in

tempulu remisiunei. La tractarea tifusului metódica, avemu de a ne'ndreptá atentiunea la total'a suma a simptomeloru nervóse, (nesentirea, fantasi'a inadusita, baterea nerviloru, miscarea degeteloru) la diareele presente, si la cualitatea pelei. Fiindu ca pelea este organulu, care pe langa plamani, are datorintia a regulá temperatur'a trupului, ea trebuie se né fie punctulu, din care avemu a ne luptá cu ból'a. Desi disolvirea veninului de tifusu nu convine numai pelei, totusi o mai mare activitate escretiva a ei se póte privi cá unu momentu faforitoriu. Pelea slóbode caldur'a sa parte prin conducere si radiare, parte prin aburime. La tifusu este tare conturbata aburimea pelei si de aci provine febrintiél'a musicatoria.

Bai'a recorósa (22°—13° R.) care ni dá midiloculu celu mai ponderosu in contr'a tifului, are de scopu mai aprópe:

1. a restitui functiunea pelei.
2. a detrage caldur'a de adreptulu,
3. prin atitiat'a compesatiune între temperatur'a apei, si caldur'a trupului a produce unu incitamentu in sistem'a nervósa si prin acest'a o stramutare in schimbarea materiei.

Deci delocu dupa baia se observa in loculu febrintiei muscatórie — óresicare umedime si moliciune a pelei pe unu scurtu tempu. Descrescerea temperaturiei ni-o arata evidentu termometrulu, fiind ca dupa tóta bai'a elu scade cu 1—2° R., éra ap'a se incaldiesce cu atatea grade. Resultatulu scaldei atarna inse dela o multime de impregiurari laterali.

Déca se misca ap'a atunci urméze o mai répede atingere a partiloru reci ale apei, cu periferi'a trupului, deja si o mai repede recorire, de catu in bai'a lina. Miscarea apei se face prin tornarea apei (de 14°—8° R.) asupra patientului in form'a plóei, prin o cana de udatu (Giesskanne) séu numai din o cupa, óla etc. frecarea trupului durendu bai'a, séu între tornari modifica efectulu in astfelu de modu, in catu prin atitiementulu periferiei corpului urméze deja o mai repede recorire.

Déca pacientulu dupa scalda in locu se fie tare si uscatu frecatu, se aduce in patu invalidu numai in unu cersjavu — mesaiu, atunci prin mai indelungat'a aburime devine si recorirea mai indelungata. In asemenea modu detragendu caldur'a lucréze si fomentele prin comprese — carpe ude puse pe peptu si fóle, déca se voru schimbá desu adeca cum se incaldiescu Ele suntu si remanu unu midilocu sprijinatoriu in cur'a cu apa, la care se insotiesce si spalarea cu apa. — Noi dara avemu in apa unu midilocu, ce-lu potemu acomodá la tóte recerintiele individuali, si a caraiu drépta modificatiune ne pune in positiune, fora ori ce altu medicamentu, a ajunge la unu resultatu doritu in tóte casurile.

La casuri mai intensive adaugemu baei recoritóre. tornári reci, si invaluiru in masaie ude, dela peptu pana la genunchi. In casuri desperate alergamu la versari cu apa asupra patientului in vana góla, ori la scald'a

intréga éراسi cu versari asupra patientului. De regula ajungu 5—6 bái diu'a si nóptea, care déca se redica caldur'a peste 30° R. delocu trebuie aplicate, la care bái temperatur'a apei se va otari dupa etatea si individualitatea patientului, adeca in catu patientulu va fi mai teneru si mai semtibilu, ap'a va fi mai stemperata, éra in catu sentiulu pere, si caldur'a sporesce, ap'a va fi mai rece. Bai'a are se dureze pana ce semte bolnavulu fiori de friguri, vre se dica pana la recorirea lui.

Ar fi de doritu, cá aplicarea apei se urmeze dupa termometru, inse fiindu ca acest'a mai vortosu la ómenii de rondu, nu se póte asteptá. ne ajutámu cum potemu, si adeca la casuri mai domóle urméze bai'a totu dupa 4 óre, éra in casuri mai grele, totu dupa 3 óre. De regula urcarea caldurei se manifesta prin rosia'ta unui obradiu alu bolnavului, si atunei este punctulu dreptu de a scaldá bolnavulu. — Peste totu, urcarea intunecimei sentiuriloru, a caldurei si mai marea frecuentare a pulsului, suntu semne pentru intrebuintiarea scaldei.

Clistirele reci de 12°—14° R. de 3, 4 ori pe di, mai vertosu in diaree, si portarea continua a braului neptunianu, inca dau contingentulu seu spre bine. — Si culicupiulu, ori bai'a de siediutu invietoria, de 16°—18° R. de duratiunea dela 1/2 pana la una óra pe langa frecarea picióreloru uda si uscata, inca aru fi indicata, si se póte aplicá cu folosu acolo, unde concedu poterile patientului.

Subsumendu tóte aceste resulta: iversity Library Cluj

1. Ca in ap'a rece modificata dupa individualitatea si etatea bolnavului, avemu midiloculu celu mai eficace si securu, a combate boal'a tifului, si a restitui sanetatea fora urmari periculóse. Acést'a afirmatiune stá tare ca o stánca si e rëcunoscuta de toti medicii fora esceptiune de sistema.

2-a. Ca cu catu se va aplicá ap'a mai nainte, si mai potrivit in tifusu, cu atata acest'a va decurge mai usioru si fora pericolu.

3-a. Ca aplicarea apei dupa form'a de aplicare, si dupa gradulu recelei, ni dá arm'a cea mai agera a ne luptá in contr'a tifului.

4-a. Ca formele aplicarii apei suntu: a) Bai'a intréga, candu vasulu, in care bagámu bolnavulu, este plinu de apa; b) Semicupiulu séu bai'a de diumetate, candu vasulu, in care bagámu bolnavulu, este numai cam de unu metru umplutu cu apa; c) Culicupiulu séu bai'a de siediutu; d) Dusiuulu versarea apei in stropi mari; e) Ploi'a, versaree apei prin o cana de udatu; f) fomentele prin comprese, adeca carpe, panzature moiata in apa; g) briulu lui Neptunu, adeca unu stergariu lungu moiatu in apa; h) Invaluiri in masaie ude; i) Spelarea cu apa peste totu trupulu; e) Clistirulu.

Cunoscendu acuma si midiloculu si formele lui de aplicare, nu ni re-mane alta, de catu a-lu aplicá.

Semtindu órescine semnele aretate mai susu, mai cu séma o zabu-

néla a capului, dureri mari de capu, mai ales acolo, unde deja aru grasá tifusu, atunci elu are de locu a se spelá pe totu trupulu cu apa stampe-rata 20°—18° R si a se lasá se fie bine frecatu peste totu corpulu, éra mai vertosu pe mani si pe picióre mai nainte cu man'a uda, apoi uscata, se-si lege capulu cu o carpa muiata in apa rece, si storsa atata, catu se nu curga ap'a din ea, schimbanduse cum se incaldiesce taré, se póte de locu aplicá si briulu lui Neptunu, adeca unu stergariu lungu moiatu in apa si storsu bine, apoi astfeliu invaluitu d'asupra buricului, catu la fóle se vina indoitu, éra indereptu simplu, si peste densulu sé se puna unu flanelu, séu altu stergariu mai grosu si mai latu, inse uscatu astfeliu, cá celu de de-suptu se nu póta resuflá, ci se se ostoéscá acolo. Déca nu aru incetá seme-nele bolnavicióse, se repete acést'a operatiune de mai multe ori. Bolnavulu are se-si spele gur'a de mai multe ori, si se bee apa curata, próspeta dupa placu catu ii trebue. — De s'aru ivi acuma o ferbintiéla mai mare, pulsulu mai des, si bolnavulu aru semti o nedumerire in sine, apoi nu e indoéla ca tifulu e in pornire, si acuma este indicatu semicupiulu.

Se pune adeca in o vana ori in o tróca mai mare ap'a próspeta de 22°—13° R. (adeca la inceputu mai calda, éra mai departe totu mai rece; déca ap'a próspeta aru fi mai rece cá de 22 g., apoi ea se stempere prin ap'a ferbinte, pana se face cam cum e ap'a in riuri vér'a) — de inaltimea unui metru. In acést'a asia pregatita tróca ori vana se pune bolnavulu sie-diendu cu piciórele intínse, si duoi individi 'lu spala iute peste totu tru-pulu, frecandu-lu bine cu palmele. Dupa aceea unu individu scóte unu pici-oru pe marginea trócei, si-lu fréca bine, antaiu cu man'a uda, apoi uscata, apoi celalaltu picioru, apoi tot asia manile, cari suntu de-asupr'a apei. Pana acestu individu este ocupatu cu cést'a frecare, altu individu tórna apa rece de 14°—8° R. peste partea bolnavului, ce se afla afara de apa, din o in-altime mai mare, ori mica, si séu din o cana obicinuita, séu déca e la in-demana, din o cana de udatu in form'a plóei. Si acést'a operatiune tiene pana atunci, pana ce pacientulu semte fiori tremuratorie. Acuma se scóte din scalda, si déca piciórele suntu calde, elu se invalue in unu masaiu uscatu si se pune in patu; éra déca piciórele aru fi reci, elu trebue stersu pe totu trupulu, si imbracatu cu camesia pusu in patu, unde frecarea peci-óreloru uscasata se continue pana la incaldire. — Dupa patru ori trei óre incependu earasi caldur'a, are de a se continuá acést'a operatiune de 5—6 ori di si nóptea, pana ce incéta ferbintiél'a. Se intielege ca totdeuna in apa próspeta totu mai rece. — Déca in tempulu remisiunei se voru mai adauge aplicarea compreseloru, adeca a carpeloru moiata in apa rece, si cevasi stórse puse pe fóle si peptu, efectulu va fi cu atata mai mare, caci ele scotu caldurá din $\frac{1}{3}$ — $\frac{1}{2}$ pate din surfati'a trupului necontenitu, usio-reze catarulu peptului, si reguleze functiunile organeloru fólelui tocmái asia de bine, cá si cum micisoreze frecuenti'a contractiunei animei. Aceste fo-

mente suntu de regula placute potientieloru si nu constau multa truda. — Déca pacientulu are potere destula, atunci se pôte aplicá si Calicupiulu, adeca se pune într'un ciuberu, atata apa de 16°—18° R. in catu siediendu elu in acelu ciuberu, se ajunga ap'a pana sub buricu. Pe marginea ciuberului, unde vinu gropile genunchiloru, se punu ceva carpe, ca se nu'lu dóra, si pana pacientulu este in partea deasupra a trupului bine astrucatu unu individn ii freaca piciórele dela genunchi in josu, cu palma uda, apoi uscata. — Esindu din apa trebue stersu bine pacientulu si pusu in patu.

Déca aru fi scaunulu incuiatu, i se dau clistire de apa stamperata dela 20°—22° R. in cauntitate mai mare; éra in diarea clistire mici de 2—3 linguri cu apa mai rece de 16°—14° R.

Continuandu acésta operatiune, nu e indoeala ca nu va succede cur'a. Medicii, cari au intrebuintiatu-o, ni arata cele mai frumoése rezultate. Acést'a procedura aru fi dara la tifusulu acutu, unde nu sau intrebuintiatu alte medicamente.

La tifulu torpidu si petechialu, care urméze mai cu séma dupa o tractare rea, cu medicamente, se cere o energia mai mare, si aci se cere apa catu de rece, si mai des aplicata, séu in form'a aretata, séu in o vana, ciuberu, tróca góla, in care pusu bolnavulu, i se tórna ap'a rece din o inaltime mai mare, si in curgére mai grósa. Dusiu frecandulu duoi individi, pesté totu trupulu, éara mai vertosu manile si piciórele; séu se pune in bai'a intréga si se fréca pana ce semte fiori de friguri, apoi se scóte. Pana tiene acésta manipulare, unu individn ii gatesce patulu, punendu din josu o patura, cerga, ponéva buna, peste ea un masaiu udatu in apa rece, si storsu bine astfeliu, cá punenduse bolnavulu in acelu patu, se ajunga masaiulu udu dela peptu pana la genunchi, apoi vine invalidu mai antaiu in acestu masaiu udu, eara dupa aceea in cerga, se astruca usioru, si i se fréca necontenitu piciorele, cari remanu ne invalite.

Acést'a operatiune se repetiesce de cate ori cere trebuinti'a aretata mai susu. Celelalte urméze cá mai nainte cu observarea, ca la acesci bolnavi nu se pôte aplicá Culicupiulu, de vreme ce poterile nu-i lasa se siada. La spasmi, ce se arata cate odata momentosu in peptu, se fréca piciórele cu apa rece, cá contr'a iritatiune, asia si la isiuria oprirea udu-lui. Simptomele critice, mai vertosu sudórea, diare'a, cate odata si curgearea sangelui din nasu, nu ceru deosebita tractare, ci curatieni'a bolnavului, si metod'a blandu iritatória si promovetorie de crise, in form'a de spalare, semicupiu, spalari locali, clistire etc.

Mai avemu se mai repetimu odata, ca dupa ce s'a desvoltatu tifusulu, elu decurge periodulu seu de 7 dile, candu apoi intra aparitiunile critice, nu se intempla acést'a, atunci stadiulu torpidu mai cere inca 7 dile, pana ce devine la crisa. Abaterile dela acestu tipu, nu suntu esentiali, si cate odata d'abea intra cris'a dupa trei, patru, ba si mai multe septemani.

Pentru aceea desí valurile tifului isbescu si se farima in corpulu pacientului, desi speranti'a vietii este nadita cu fire tare subtiri, totusi nu trebuie se desperàmú, ci animati de succesele, ce au produsu ap'a in acést'a bóla, se plutimu la portulu sanarii si alu insanetosierii.

Venimu acuma la diet'a ce are de a pazi bolnavulu in tifusu. Fiindu ca tifusulu este unulu din cele mai aprige procese de oxidatiune, adeca de ardere alu organismului, ce se cunósce pana acuma, jóca sustienerea vietii o rola fóрте insemnata. In asemenea modu cá si anim'a au lipsa de necurmata inlocuire si partile nerviloru centrali in celelalte organe ale corpului pentru materialulu, ce li se perde prin ardere, si care pe langa micsiorarea functiunei partiloru, trece numai in legature de nutritiune inferióre, de catu ce corpulu are trebuintia spre sustienerea s'a. Se nutrimu dara bolnavulu, dându-i zama de arpacasiu ori de urezu cu ou, lapte, mai terdiu legume, pane buna, óue moi, grisú fertu in lapte, apa curata, próspeta catu póte bé. Mancarea se fie mai bine mai deasa si pucina, de catu, multa si rara, adeca cam dupa 3—4 óre, si dupa scalda, catu se póte fora carne. Aerulu se fie curatu, recorosu, caci elu este celu mai mare spriginitoriu de cura in tifusu. Dreptu aceea vér'a se jaca bolnavulu afara in aeru liberu, éra érn'a se deschidemu mai desu ferestrele, ca sè se schimbe aerulu. Bolnavulu se jaca pe una saltea de peru, ori de pae, nici de cumu pe pene, sè se astruce cu o ponéva ori plapona usióra. Sommulu bunu se nu se conturbe. Rufele sè se schimbe desu.

Déca caldur'a incepe a cresce, elu trebuie scaldatu, ori spelatu cu apa, déca seade caldur'a, atunci baile catu si recealá si tornarea apei au sè se reduca si mitigeze. Totu asia e si cu fomentele prin comprese. Intrandu dorit'a reconvalescencia diet'a incepe a fi mai ,vertósa. Reconvalescenculu parascesce patulu si ése in liberu, si astfeliu in tempu scurtu se insanetosiese deplinu. — A aplicá ghiatia, nu e ertatu, caci ea produce o reactiune pré mare si prin acést'a se casiuna metastaze, adeca depunerea bolei de pe unu organu pe altulu.

Profilacs'a pentru cei ce devinu in coatingere cu bolnavulu, aru fi mancarea sanetosa, spalarea desa, esirea in aeru curatu, ocolirea ori carui escesu.

Educatiune.

Am aretatu mai susu, cele trei dominia ale educatiunei, din cari se deriva urmatórele principia:

1. Educatiunea trebuie se corespunda cursului desvoltarii omului;
2. ea trebuie se cunósca si folosésca ce sa adeveritu prin Istoria si esperintia cá potrivit si priinciosu;

3, ea trebuie să țină năpasta ochiloru recerintiele presentelui asia precumu se manifestéze ele in relatiunile vietii sociali in directiune dupa perfectionare.

Dupa deplin'a insemnatate a cuventului, ținne educatiunea relative la omu in tóta viéti'a, relative la omenime in toti tempii necontenitu. Conceptulu educatiunei se lamurescē inse numai pe tempulu periodului de minorenitare. In acésta tiermurire, membri ai aceluor familii, cari traescu in relatiuni simple si caroru nu li suntu cunoscuté conditiunile culturai artificioase, nu au lipsa de vr'o intocmire deosebita pentru educatiune. Pe acestu gradu educe viéti'a sociala, ce constituie o propria parte a naturii omenesci. Problem'a de a nutri copilulu in dibilitate s'a primaria, si de a ingrigi de elu, o resolve naturalulu semtin alu parintiloru. Problem'a de a-si insusi copilulu cu incetulu desteritati si neravurile, ce le esereitéze si posedu cei crescuti, o resolve dispositiunea spre activitate, ce jace in fiintia omenésca si adeca principalminte boldulu spre imitatiune. Asiadara pentru simplele relatiuni de viéti'a, educe naturá si noi numimu resultatulu ei: **E d u c a t i u n e n a t u r a l a .**

La familiile popóreloru cultivate, este de regula necesariu, ca cei ce cresc si-si insusiescu cunoscintie si desteritati, cari parintii lorú séu nu le posedu nici de cum, séu nu le potu impartasi acestoru. Acést'a provine din progresulu séu din schimbatá directiune a culturii, ori din ocupatiune in fiitorele relatiuni de viéti'a. Sub astfelu de impregiurari ținne educatiunea naturala numai in cei 5—6 ani din taiu ai vietii si dejá in acest'a tempu se luera multu prin midilóce artificioase. Dupa aceea urmeze folosirea cu scopu a Institutiuniloru cu scopu, ce au de problema a cultivá dispositiunile si poterile prin impartasirea cunoscintieloru si desteritatiloru. Aceste proprii institute se numescu scoli déca se cauta a ajunge scopulu culturai numai prin invetiamentu; éra déca ele iéu asupra sa si aceea, ce aru trebui desvoltatu in cas'a parintésca, atunci se numescu **I n s t i t u t e d e e d u c a t i u n e .** Famili'a, scól'a si biseric'a inpartiescu educatiunea in astfelu de modu, cá famili'a se primésca pe sine ingrigirea si dădarea, éra scól'a si biseric'a invetiamentulu, si acést'a educatiune se numesc: **E d u c a t i u n e d e c u l t u r a .** La noi suntu raru familiile, cari se scie a se ocupá cu educatiunea copiiloru acasa, dreptu eceea, acést'a cade in resortulu invetiatoriului, la care ii facemu cu deosebire atenti. Educatiunea si invetiamentulu religiosu, cade in sferá bisericii, si la copii aru trebui preotulu se le cultive anim'a, séu se le netesasca coltiurósele neravuri, séu se le destepse sentiulu de a face bine, si de asi redicá mintea catra Ddieu. Dar aci suntemu departe, tare departe de scopu, si dupa cele ce esperiemu si vedemu, nu curendu ne vomu apropiá de elu, déca nu se voru luá mesuri mai strinse.

Coticari'a in medicina. II. In alu sieselea tablo insire pe asia numitii atramentarii brosiuranti, cari scriu brosiure cu: keine mehr, vré se dica „numai este“ adeca hemoroidi, artritis, oftica, scrofule etc. si apoi intréba: cine nu cunósce acéste brosiure si pe nemuritorii loru auctori? Brosecke, Sciepson, Smidt, Werner etc. a caroru virtute este modestia, ei adeca au affatu ceva ce li dicteze anim'a loru cea plina de compatimiri, cá se o vinda cu pretiu bunu omenimei patimase; numai bun'a mirésma acestei mai curate iubiri de omenimana a aretá in brosiurile loru trei lucruri spre folosulu si evlavi'a patimasiloru celoru ce ceru ajutoriu adeca: ce, unde si cum este ceva de lipsa, unde locuesce ajutoriulu loru, catu constá svatulu loru in scrisu, si catu se se trimita franco pentru ajutoriulu midilocu. Si fiind ca la acesti ciarlatani de: *Keine Homorrhoiden mehr!* — *Keine Gicht mehr!* — *Keine Lungensucht mehr!* adeca: numai suntu tranji, numai suntu matrice, numai suntu oftici eschiama auctorulu ca nu remane alta, de catu a dá vre-o brosiura, in care se se dica: Nu e nutrementu! nu e minte, nu e lucru! Nu e somnu! Nu e locuintia! Nu e incaldire! Nu e amoru mai multu! si atunci aru fi ajutorata prosti'a si lenea din destulu!

In alu sieptelea tablo se presenta medicinisti modesti, tergoveti cu marfa de moda, cu petece de mustra. Unu popurele vioniu 'din tóte tierile domniloru. Bucegii cu morte de molii, clotiani, sioreci, sterpitori de plosnitie-stelnitie si de altu gavetu, tamaduitori de vite, doctori de cai, sterpitori de buretii de paretii, magnetici, si totu felulu de silnici. Cine se va mesurá cu acesci binefacatori ai viteloru si ai omeniloru? Cine nu cunósce spirtulu pecurariloru alu lui Lee, rachiulu frantiuzescu cu sare in contr'a totu, ce se dice patima. Balsamulu lui Seehofer, din care numai o lingura te curatia de minune! Vine apoi la Priznitz si cu o satira agera dice: „Tóta lumea 'lu cunósce. Aci invetiatii ca si cei de josu, gratiosii si ascultatorii. Muerea tieranului si dam'a cetatii, omulu prostu si profesorulu toti au intratu la densulu. Mod'a e adeverat'a poesia a vietii, ba si in viéti'a de perdevéra a esererii de cura din partea doctoriloru de tóte dilele inca a intratu spiritele de moda, aci vedemu inalt'a fisonomia poetica a economului viclénu din Silesi'a V. Priesznitz, a parintelui mediciloru neoacvari, adeca a hidropatiloru. „Uitative cum trece cautarea lui zimbindu si bine placuta, cu unu surisu condolentiosu si gratiosu preste aristocrati'a incarcata de auru. Decoratii, cordanatii, doctoritii si nedoctoriti, betranii si tinerii, profesoratii si privatii, consilieresci si spuracesti, incognito doctori, cari se lingusiescu pe langa istetiulu doctoru tíeranu, cá se-i furisésca si scóta mustr'a de moda! Grobianulu scie inse de mai nainte, cum trebuie se se apere de stelnitie, si de acelu gavetu, elu trimite acasa pe toti acescia paraziti cu nasulu lungu si pantalonii sufulcati“ Langa acescia figureze doctorulu de jimle, carausiulu

Schrott, apoi urmeze doctorii de rachiu, dupa ei; cei cu cur'a de vinu de mere. Magneto electricii s. a. apoi adauge:

„Noi mai avem unii protejati asia numiti cehalisti invetiati, cari au esarendat, tota intiepletiunea si nu au se progreseze cu spiritulu tempului, numai singurile privilegiale loru suntu sante, neatingibili indelebili. Ei suntu archiradicali. Colo in unu unghiu busunflatu se vede cate un erou de catedra, care omóra bólele cu blaterarea. Cu o stupenda mina de invetiati si cu o resignatiune la ori si ce judecata incungiurata acésta vesela de bere céta a adancei intiepletiuni de nihilismulu profesorale, dice ca morbiu decurgu, cum decurgu, de vomu intrebuintiá acestu ori altu midilocu séu nimicu, asia dara e mai bine a cunctá si asteptá, adeca a tractá expectativu vré se dica: se lasamu natur'a ca se luere si se nu facemu nimicu. Pe acésti'a ii numesce: expectanti doctori asteptatori, — nihilisti!

Intr' acesti'a a numeratu auctorulu si pe Dr. Bock, care murí mai anuertiu, cu cartea s'a despre omulu sanetosu si morbosu, langa elu insire medicii de vite, de surupaturi, de pisiatu in patu, intre cari numesce pe Kirchoffer din Apantiel, care ne imbie cu pravu si spiritu, cá celu mai eficace medicamentu, pentru acést'a patima a copiiloru, numai pentru unu bagatelu de 5 taleri platiti inainte; daru in ambele aceste panacee nu se afla alt'a, decatu stihniina, unu veninu infricosiatu, si pe langa acést'a inca si secar'a cornuta (corne) érase asemenea veninu, apoi dice: „numai o conscientia fórte intinsa nu se sfiesce a recomandá fora grija astfelu de veninu pentru copii, si inca pe langa unu pretiu asia de mare! Vedi bine ca cine si-a propusu a tractá lumea fie macaru numai pisia in patu, cu veninu si insielatiuni, si lucra dupa acést'a maesima, acel'a nu va aflá astfelu de speculatiuni nepotrivate tempului. Scarifica lumea pana ea se lasa a se scarificá acést'a este prim'a regula pentru toti scarificatorii!

In fine atinge doctorii de polutiuni; onania, impotentia, si de carciroma-racu, si pe uniculu in contr'a taturoru acestoru rele pe doctorulu ciobotariu Lampe in Goslar, cu aurit'a s'a beutura mirabila de erburi, carui se asociaze unu mare numeru de doctori de erburi. Apoi eschima: „Noi amu ochiatu pe acesci eroi coticari cá si pe bucceagii arcanistiloru de parte intinsi a suge sangele poporului; noi amu cercetatu boltele loru, amu esaminatu veninele si relele marfuri ale loru si amu studiatu pretiulu loru, noi ne-amu delectatu de reclamele loru si amu cunoscutu opurile diavolesci ale loru; noi amu cautatu dupa unu omu onestu, si ce amu aflatu? Nici unulu nu e intre ei, care aru face bine! Cu litere flacarande ne descopere Inscriptiunea la salonulu de farmecatoria alu lui Luciferu, alu archiblastematulu Parinte alu tuturoru reclamistiloru cearlatani, spiritulu acestoru blastemati, si elu suna:

Insielatiunea este nutrementulu nostru, marsiavulu interesu motivulu

tuturoru negociatiuniloru uostre; nerusinarea si sireti'a suntu trabantii nostri, vieleni'a si conscientia desfacuta credinti'a nostra, superstitiunea, prostia, cugctarea lenesiá si debilitatea caracterului multimei, decaderea, morala a staturiloru; destramarea sciintii si artei medice si defectuos'a ori papiracea administratiune de legi, suntu lucsuosulu campu, pe care noi in tóte tempurile si in totu loculu tienemu secerisiu bunu si avemu tóta ocasiunea a-lu tiené si mai de parte“ si asia si este!

Mai departe dice auctorulu: riulu acestu de venine, acést'a pestilentia a popóreloru are patru sorginti principali, 1-in supertitiunea publicului; 2 a destramarea sciintiei medice, si aroganti'a mediciloru rei; 3-a administratiunea de legi rea; 4-a stricatiunea animei a cearlataniloru si a mediciloru arcanisci. — La punctulu d'antaiu dice, ca, candu intréba cineva din patimasi. Dar' ce si iéu? Se-i respundemu: *Se i e i s é m a ! s e n u t e ' n s i e l e n i m e*“. La alu doilea punctu dice: ca pentru intregulu statu medicinescu au fostu umilitóre acelu tempu candu medicii faimosi de puseciune inalta si mai de josu, decorati si nedecorati peregrinau la silesianulu Prisztitz! Si ca si acuma se afla mai numai medici specialisti, adeca: medici de ochi de gaina, de pele, de ochi, de urechi, de secse, de flastere, alifii, operatiuni, de dame, de copii, de apa, intorcatori de masine electrice, magnetiseri, somnambuli, de vermi, de sifilis, de nebuni, de oftica, reumatismu, artritis, de stomacu, de ficati, de epilepsia si betia, de gangavi s. a. lipsescu inca doctori de peduchi si de pureci si tabl'a va fi completa.

La finea cartii pune auctorulu pseudonimu, care de buna séma este medicu, intrebarea: Ce midilóce ni stau la dispositiune, ca se potemu infraná acestu escesu de lécuri arcané? si raspunde la ea a) convingerea si luminarea poporului; b) midilócele silnice. Ce se atinge de punctulu 1, se promite din óresicare parte dela acestu midilocu fórté multu, dar acei'a se insiéla greu in ómeni. Credinti'a in minuni, in ceva estraordinariu. misteriosu, a prinsu astfeliu de adanci radacini in anim'a ómeniloru, in catu tóte midilócele de invetiatura si convingere nu ajungu a o sterpi din radacina. Unde cugetamu, ca le-amu scosu din radacina, acolo germinéze ele ocasionalminte cu atatu mai lucsuosu. Dupa preoti si invetiatori mai suntu doue staturi, cari fiecare in modulu seu potu contribuí fórté multu spre luminarea publicului si spre invingerea acestei degradatorie credintia in minunea leacuriloru arcané, si acesti'a suntu medicii si pres'a; inse tocmai acestia lucra din contra, pentru ca jace in interesulu de bani alu loru.

Si intru adeveru vedemu, ca tocmai jurnalele publica necontenitu astfeliu de arcané, descriindule eficacea si puterea loru si tocmai medicii, si inca durere si cei mai renumiti, dau atestate despre utilitatea loru, precum amu aretatu in numerulu trecut.

În privinți'a midilóceloru de sila cugeta auctorulu, ca ele potu fi de multe feluri, inse mai nainte aru trebui se luamu în sacotintia legile constatátorie în contr'a fabricatiunii si vinderii lécuriloru arcaane, si aci trebuie se recunóscemu, ca pe langa toti paragrafi acestoru legi, abususul cu aceste lécure este în cea mai deplina flóre fora nici o pedepsa si are defectulu seu în defectuós'a legelatiune, asia cá si în defetuós'a executiune a legiloru.

Cuvintele cu cari incheindu acestu aucturu istetiú carticea sa, se îndrepta catra publicu, suntu multu însemnatórie. Elu dice:

„Voi, cari ati perdutu mintea, ori ati fostu prea lenesi a o aplicá — déca nu ati renunciátu însusi la propri'a judecata a vóstra, voi cari ati incredintiátu corpulu si viéti'a sortii, efectulu unui leacu arcauu si de rea reparatiune onestatei unui fabricantu de lécure arcaane séu unui paparetin, ori sunteti gata a li-o incredintiá, rusinative de prosti'a vóstra si de debilitátea caracterulu vostru, de pucin'a luminare a vóstra, aprindeti lamp'a spiritulu, se ve ilumineze cameruti'a creerilcru, si se viniti la pricepere, catu de nauci ati fostu voi si stati 'a fi, candu dati crediementu unui ciarlatanu, medicastru, fusieru, paparetiu de lécure arcaane. De ar aprinde toti cari se incredu amagitórei voce seducatorie a ciarlataniloru de ori ce specie, aprobati si neaprobati în tóte ramurile sciintiei omenesci — o astfeliu de lampa diu'a si nóptea cá o lumina vecinica, în întunecós'a loru cameruti'a, atunci va luminá seninu steoa stralucitória a adaverulu, si înaintea acestui sóre se va întunecá steu'a superstitiunei!“

Oh! de si-aru însusi toti aceste drastice dar' multu însemnatorie si binefacatórie cuvinte ale filantropulu medicu, si le-ar ceti diu'a se nóptea pana s'ar intrupá în ei, si atunci credemu, ca puterea cearlataniloru va cade de sine singura, mai vertosu, déca preotii si invetiatorii nostri si voru tiené de datorintia la tote ocaziunile, unde convinu cu poporulu, a-i vorbi despre acesta materia pentru sanetate, putere si viétiá multu însemnatoria. Aci e cimpulu a luminá în biserica si în scóla, la pomeni si la nunti! O solida instructiune a teneretulu inca în scól'a popularia în higien'a pe bas'a unei doctrine popularie anatomice — fisialogice, va contribui multu spre sterpirea superstitiunei acesteia. Cunoscinti'a antropologica este celu mai bunu scutu, cea mai segura arma în contr'a tuturoru coticariloru cu lécure arcaane.

Lumin'a.

Toemai asia este si sórele unu incitamentu escelinte spre sustienerea sanetatii, si alungarea morbiloru. „Cérese'a lumina a sórelui, este viéti'a nóstra“ dice Baltzer, pentru aceea se lasámu a strebate locuintiele nostre,

cá aceste sè se usuce, si aerulu se fie sanetosu in ele. Lumin'a dara, carea purcede dela sóre nu póte lipsi la nici o viétiá organica, prin urmare nici la viéti'a nósra, si influinti'a ei asupra proprietatii vietii nóstre corporali. este cu multu mai mare, de catu ce se crede in viéti'a comuna. Deja o ochiada asupra vietii plantelor, trebue se ne convinga fora nici o contradicere despre acést'a. Plant'a, carea o subtragemu dela lumina, perde colórea sá, vestejesce si se usca, desi are pamentu bunu si celelalte conditiuni corespondietórie. Toemai asia se vestejesce si omulu, déca ii subtragemu lumin'a, elu se palesce in facia, slabesce, se bolnavesce in corpu si spiritu. Póte ca unii dintre cetitorii nostri nu voru fi scapatu din vedere schimbat'a dispositiune ce o simtu la schimbarea dilei si amurgitulú noptii; omulu se face melancolicu, tristu, ba ori si care persóne se si bolnavescu. Intunerulu prolongitu lucra in modu morbídu asupra corpului si spiritului, si de acaea e usioru d'a esplicá, pentru ce ómenii cari locnescu in incaperi, unde nu strebate lumin'a, nu se potu laudá nici odata cu deplin'a sanitate. Lucrarea si efectulu luminei solarie se arata in unu modu insemnatu incitativu, inviatoriu si binefacetoriu asupra vietii nerviloru.

Suntu inse ómeni, cari se temu de sóre, pentru ca suntu molatici, inse si acést'a moletate 'si resbuna in modu amaru in forma de clorosa (Bleichsucht ból'a alba) debilitate de muschi si de nervi, digestiune, circuliatiune de sange rea, reumatismu. — Asia numitele bái de sóre, cu urmarea bailoru recoritóre de apa suntu in multe casuri fórte priincióse, precum vomu aretá la loculu seu, in contr'a releloru deja amintite. Numai prin intrebuintiarea acestoru simple bái de aeru si sóre, se vindeca multe bóle cronice, mai vertosu doreri de ósa 'sgaibe, tusa rea. Scurtu aerulu si sórele invie organismulu nostru, pentru aceea aeru totu mai multu aeru, sóre totu mai multu sóre pentru sanetosi si pentru bolnavi. Se tragemu dara de aci atatu pentru sustienerea sanetatii, catu si pentru recastigarea perdutei sanetati, insemnata regulá.

„In catu e cu potintia a locui numai in astfeliu de case, unde lumin'a sorelui are libera intrare. si se nu impede camu intrarea ei prea tare prin perdele. flori s. a. déca nu cere cumva ból'a de ochi acést'a precautiune. Se deschidemu luminei sórelui usile si ferestrele, si in catu nu ni-arú fi d'ajunsu, se scótemu asternutele nóstre catu de multe ori la lumina si la aeru curatu.

Miscele.

Sub titlu „Legea ostasiésca si scól'a popolaria“ cetii in „Temes. Zeitung“ urmatoriulu articulu, care pentru ca ne apasa si pe noi 'lu repro-

ducemu cu atatu mai multu, cu catu consentimu intru tóte cu densulu. „In pracsă se arata partea buna si partea aversă a legii: Deci legea ostasiésca lapeda in privinti'a legii scolarie o umbra totu mai lata. Invetiatorii nu suntu liberi de-a militá, bine! Ei inse stau si in privinti'a servitiului presentialu fiecarui altu regrutu perfectu asemenea, si acést'a este unu scadiementu mare! Eu amu o comuna filiala, in care copiii de mai multe luni nu se impartasescu de instructiune. In fine ei i succese asi capetá unu invetiatoriu, si ea erá multiamita, ca 'si castiga unu invetiatoriu. Acuma inse vine la midilocu numai de catu chemarea invetitoriului la regimentu. pentru de a implini servitiulu de presentia de trei ani. In interesulu scolei me rugaiu de regimentu, cá se conceada conchemarea invetitoriului in tempulu ferieloru. Respunsulu fu inse: „Nu se pote!“ si comun'a se afla éراسi fara invetiatoriu. Dar' inca cu multu mai reu de catu acést'a miseria pentru patriotecele comune, carora jace la inima luminarea copiiloru, ni este aceea, ca astfeliu de teneru si-a facutu studiulu seu de invetiatoriu cam in daru, pentru ca déca se 'ntórcē elu dupa trei ani acasa, sē vede multu instrainatu dela carier'a sa 'si fiindu ca comunele mai voescu a alege ori pe cine altulu, de catu pe unulu, care in trei ani nu a potutu a sé mai interesá de scóla?

Conspectulu statisticu din urma (I-am produsu in nr. 1) despre starea scóleloru in patri'a nóstra suna fórtē tristu, si déca va merge totu asia curendu va suná si mai tristu. Lips'a de invetiatori este mare! si curendu va fi si mai mare, fiecare cum va cunósce partea aversă a acestei legi, se va pazi, a'si alege invetiatoriu, care e indatoratu la militia, si care nu e siguru nici o óra, ca nu va trebui se mérga la regimentu. Urmarea va fi, ca tenerii se voru abate si mai multu dela acésta cariera, si asia destulu de amara, si lips'a invetiatoriloru va fi totu mai amaru semtita. Scól'a populara este devis'a tempului nostru si cu totu dreptulu. Dar' crede cineva, ca in acestu modu se póte redicá si ajutorá scól'a popularia? Ea astfeliu trebue se decada; — si cumca decada, trebue se véda si orbii. Déca deja invetitoriulu trebue se fie indatoratu la militia, de ce nu se concede barem acelu favoru, cá elu serviciulu militaru se-lu presteze in tempulu ferieloru? Eu credu, ca in privinti'a invetiarii servitiului de arme, nu e lipsa a pune pe unu invetiatoriu pe asemeue nivo, cu ori ce regrutu, care nu scie nici ceti nici scrié! Invetitoriulu, care nu aru fi in stare a invetiá servitiulu de arme in patru luni, acela nu e aptu nici de invetiatoriu.“

Atata „Temes. Zeitung“ si intru adeveru articolulu vorbesce si din inim'a nóstra si noi scimu, cu cata greotate potemu aflá cate unu teneru mai aptu pentru invetiatoriu, si cu cata greutate se alegu acei'a tocmăi de frie'a militiei.

Si din cerculu meu s'a chematu unu invetiatoriu dintre cei mai alesi, tomăi candu pregatea copiii de esamenu, dar' inse mi-a succesu de a-lu

scapá de asta data. si a-i mutá tempulu servitiulu in vacatiune. Dar' si ast-feliu este greu; caci unu invetiatoriu, care-si cunósce chemarea sa, si vré se corespunda increderii, ce i-a datu comun'a candu l-a alesu, intrebuin-tiéze feriele pentru perfectiunea sa mai de parte, la care se afla impede-catu. Dela sanctiunarea acestei legi, numerulu preparandiloru s'a micso-ratu in adeveru, dar' noi inse nu atribuimu acést'a scadere atatu legi de militia de acuma, catu mai multu acelei impregiurari, ca preparandiá si posturile de invetiatori nu mai potu fi asilu pentru nesce teneri, cari vreu a se subduce dela arme, si asi rescumperá acésta cariera cu bani scumpi la oresicari auctoritati scolastice, cu postpunerea teneriloru bine pregatiti dara seraci. Nu dara acést'a lege, care ori cum, déca nu se va modificá óresicum, e destulu de grea, este care impedece frecuentarea preparan-diei, si imbratiosiarea carierii invetiatoresei, ci lips'a, seraci'a teneriloru. Aci aru trebuí se ajutamú si cutezu a dice, ca numerulu preparandiloru se va inmulti, mai vertosu, déca dupa absolvire se va luá privintia deosebita la cei buni si bine cualificati. E dreptu ca tenerii nostri dupa ce invétia ceva, ei delocu 'si cauta alta cariera, inse si aci se inmultiescu peste nece-sitate, si nu o voru duce departe, pana candu unu invetiatoriu care-si cu-nósce chemarea sa, si o scie pretiuí, póte se devina si devine unu predi-lectu alu poporului si conscintia curata, ca a contribuitu la perfectiunarea, la luminarea acelui poporu, la care prin incredere a devenitu invetiatoriu iluináltia preste multe restrisce, la care demulte ori este espusu, si se semte ticitu, ca a folositu comunei sale, natiunei sale, si prin urmare civilisatiu-nei generali. Se sperám dara, ca dupa ce se va deschide scoli preparandi-ale in Aradu, dupa planulu primitu de Préven. sinodu eparhialu, instruc-tiunea introdusá va luá alte mesuri, alta directiune, altu sboru, si ca Pré-venerabiliu capi ai dieceselorú nóstre voru aflá midilóce si pentru sustienerea teneriloru mai talentati, cari din aplecare voru inbratiosiá carier'a invetia-torésca. Se speramu ca dóra si legea de arme se va modificá in favorea in-vetiamentului, si atunci tinerii nostri, pricependu sublim'a chemare a unui invetiatoriu, nu se voru mai retrage dela acést'a cariera. Si ori catu de impedeatória se fie acésta lege, totusi in relatiune cu cea de mai nainte este mai folositoria, intr'atata, in catu ea a impedeatu multe abusuri, ce se faceau la aplicarea invetiatoriloru.

Serbatori fericite:

Christosu au iuviatu!